

Betænkning

over forslag til lov om værnepligt.

(Afgivet af udvalget den 11. maj 1954).

Forslag til lov om værnepligt blev fremsat i folketinget i rigsdagssamlingen 1952—53. Forslaget var udarbejdet i overensstemmelse med betænkning afgivet af det af indenrigsministeren den 9. december 1948 nedsatte udvalg. Forslaget blev ikke færdigbehandlet og blev derfor genfremsat i uændret skikkelse i indeværende folketingssamling.

Udvalget har afholdt 11 møder og haft samråd med indenrigs- og boligministeren og med forsvarsministeren, ligesom udvalget har modtaget skriftlig besvarelse fra de to ministre af forskellige spørgsmål.

Under hensyn til, at lovgivning på dette område retter sig til de unge, der står overfor at skulle aftjene deres værnepligt, har udvalget i samarbejde med indenrigs- og boligministeren foretaget en redaktionel omarbejdelse af de af forslagens paragraffer, der direkte henvender sig til de værnepligtige. I overensstemmelse hermed kan udvalget tiltræde de af indenrigs- og boligministeren stillede ændringsforslag nr. 1—7 og 9—13.

Udvalget har fra indenrigs- og boligministeren modtaget meddelelse om, at der vil blive åbnet de værnepligtige mulighed for gennem en i populær form affattet fremstilling at gøre sig bekendt med hovedpunkterne i den nye værnepligtslovgivning. (Trykte vejledninger „Før sessionen“ og „Efter sessionen“, der udleveres de værnepligtige ved optagelse i lægdsrullen og på sessionsmødet).

Udvalget har drøftet nødvendigheden af at opretholde anmeldelsespligt med hensyn til værnepligtiges rejse og ophold i udlandet og kan tiltræde det af indenrigs- og boligministeren stillede ændringsforslag nr. 8 til

§ 34, hvorefter sådan anmeldelsespligt kun gælder med hensyn til rejser af længere varighed.

I samrådet med indenrigs- og boligministeren og forsvarsministeren har udvalget særlig drøftet spørgsmålet om psykologers medvirken ved sessionsbehandlingen og eventuelt ved bedømmelse af den værnepligtige, efter at aftjening af værnepligten er påbegyndt. Udvalget kan tiltræde lovforslagets formulering, som åbner mulighed for en stigende anvendelse af psykologer ved sessionsbehandling og senere. Udvalget er enig med indenrigs- og boligministeren og forsvarsministeren om det ønskelige i en sådan udvidet anvendelse af psykologer, efterhånden som antallet af fagpsykologer stiger.

I forbindelse med spørgsmålet om administrationen af §§ 11 og 26 har udvalget drøftet spørgsmålet om de mere langvarige udsættelser. Såvel af hensyn til de pågældende værnepligtige selv som af hensyn til forsvarets interesser finder udvalget, at sådanne udsættelser bør undgås. Udvalget erkender, at der undtagelsesvis kan foreligge sådanne forhold for den værnepligtige, at en mere langvarig udsættelse er absolut påkrævet. Udvalget henstiller, at administrationens praksis skærpes i overensstemmelse med det anførte.

Et *flertal* (udvalget med undtagelse af Johs. Christiansen) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de nedenfor anførte ændringer.

Et *mindretal* (Johs. Christiansen) anerkender det i lovforslagets § 9 omhandlede nævn, hvortil værnepligtige fremtidig skal

kunne indanke sessionsafgørelser, som en tilfredsstillende nydannelse i dansk værnepligtslovgivning; men da forslaget på andre meget væsentlige punkter indeholder bestemmelser, som mindretallet må modsætte sig, har dette dog ikke kunnet tiltræde flertallets indstilling. Mindretallet må for det første pege på den i § 3 omhandlede bestemmelse, hvorefter straffede personer under visse omstændigheder skal kunne udelukkes fra tjeneste i forsvaret.

Grænsen, som hidtil har været sat ved fængsel i 4 måneder eller, derover, foreslås nu forhøjet til 5 måneder. Da spørgsmålet om udelukkelse af sådanne straffede personer afgøres efter et skøn over, hvorvidt de pågældende må anses som *karaktærmæssigt* uegnet til soldatertjeneste, finder mindretallet det uforsvarligt at forhøje den nævnte grænse som nu foreslået. Da man ikke kan have noget sikkert kriterium for bedømmelsen af vedkommendes karakteregenskaber, burde den hidtil gældende straffegrænse efter mindretallets opfattelse derfor snarere sænkes end forhøjes.

Da forholdet ydermere er det, at man nu ønsker at sænke værnepligtsalderen med 1 år, vil risikoen for, at personer af den nævnte art påvirker de øvrige indkaldte i uheldig eller endog skadelig retning, blive så meget større. Hensynet til de mange bør i et så alvorligt anliggende som det, der er tale om her, ubetinget gå foran hensynet til den enkelte.

Endvidere må mindretallet modsætte sig den i § 11 foreslåede bestemmelse om fremtidig at lade sessionspligten indtræde i det år, hvori den værnepligtige fylder 18 år, i stedet for som hidtil i det år, hvori han fylder 19 år. Når der efter hidtil gældende lov har kunnet udskrives ca. 30 000 unge pr. år, må dette kunne fyldestgøre forsvarets behov, så meget mere som manglen på forsvarlige indkvarteringsmuligheder og due-lige befalingsmænd stadig er meget stor. Hertil kommer, at den foreslåede sænkning af værnepligtsalderen i mangfoldige tilfælde vil gribe forstyrrende ind i de unges uddannelse.

Endelig må mindretallet beklage flertallets afvisende holdning overfor mindretallets ønsker i spørgsmålet om sessionskommissionernes sammensætning. Med de krav, militærtjenesten i dag stiller til den værne-

pligtige ungdom, er man fra alle sider enig om det ønskelige i at gøre sessionsbehandlingen så betryggende som overhovedet muligt. Ud fra denne betragtning har mindretallet fundet det ønskeligt, at såvel sessionslægen som en psykolog tiltrådte kommissionerne som faste medlemmer af disse; dette har flertallet imidlertid ikke kunnet tiltræde.

Da mindretallet i det hele ikke har fundet tilslutning til sine synspunkter, kan det som allerede anført ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse.

Ændringsforslag.

Af indenrigs- og boligministeren, tiltrådt af udvalget:

Til § 1.

1) Paragraffen affattes således:

„Stk. 1. Enhver dansk mand er værnepligten undergivet.

Stk. 2. Den, der tillige er statsborger i et fremmed land, kan ved gensidig overenskomst fritages for værnepligten.“

Til § 2.

2) Stk. 2 affattes således:

„Indenrigs- og boligministeren kan efter forhandling med forsvarsministeren tillade, at personer, der ikke i medfør af § 1 er værnepligten undergivet, må indtræde i tjeneste i forsvaret. Tilladelsen kan gives, hvor ganske særlige omstændigheder taler derfor, og hvor ingen overenskomst med fremmed stat er til hinder. Den, der har opnået sådan tilladelse, er herefter underkastet værnepligt efter de herom almindeligt gældende regler, så længe han er bosat her i landet; indenrigs- og boligministeren kan dog efter forhandling med forsvarsministeren fastsætte fravigelser herfra.“

Til § 9.

3) Stk. 1 affattes således:

„De af sessionen i medfør af § 8, stk. 2, a—c, truffene afgørelser kan prøves ved domstolene. Sag herom anlægges på indenrigs-

og boligministerens foranstaltning mod den person, som afgørelsen angår; ved landsretten som første instans.

Ønsker den, hvem sagen angår, denne prøvet, skal han overfor indenrigs- og boligministeren fremsætte begæring herom. Begæring må være fremsat inden 4 uger fra det tidspunkt, da han ved forkyndelse eller anbefalet brev er blevet gjort bekendt med afgørelsen. Fremkommer begæringen senere, men inden 1 år efter sessionens afgørelse, skal indenrigs- og boligministeren dog indbringe sagen for retten; såfremt klageren da ikke gør det antageligt, at de grunde, på hvilke begæringen støttes, først senere er blevet ham bekendt, eller at fristens oversiddelse iøvrigt skyldes grunde, som ikke kan tilregnes ham, skal retten afvise sagen. Ønsker indenrigs- og boligministeren sagen prøvet, skal han indbringe den for retten senest 4 uger fra afgørelsens dato.“

4) Stk. 6 affattes således:

„Nævnets afgørelser, om hvilke der inden 8 dage skal gives den værnepligtige underretning ved anbefalet brev, er endelige, jfr. dog § 3, stk. 2. Nævnet kan dog efter den værnepligtiges eller udskrivningsmyndighedernes begæring tillade, at en af nævnet afgjort sag genoptages til fornyet afgørelse af henholdsvis sessionen (stk. 3) eller nævnet (stk. 5). Sådant tilladelse kan kun meddeles, såfremt nye oplysninger, der findes af væsentlig betydning for sagen, tilvejebringes, eller der iøvrigt oplyses særlige omstændigheder, der gør det overvejende sandsynligt, at afgørelsen efter sessionens, henholdsvis nævnets, fornyede behandling vil blive ændret. Sessionens fornyede afgørelse kan indankes for værnepligtsnævnet efter de i stk. 3 givne regler.“

Til § 10.

5) Stk. 1 og 2 affattes således:

„Stk. 1. Til brug ved de værnepligtiges optagelse i lægdsrullen tilvejebringes hvert år ved folkeregistrenes foranstaltning fuldstændige fortegnelser over alle mænd, der har bopæl eller ophold her i landet, og som i det pågældende år opnår en af indenrigs- og boligministeren fastsat alder, dog mindst 17 år. De nærmere regler for udarbejdelsen

af de nævnte fortegnelser og deres afgivelse til udskrivningsvæsenet fastsættes af indenrigs- og boligministeren. Meddelelse om optagelsen i lægdsrullen gives hver enkelt værnepligtig, der indenfor en af indenrigs- og boligministeren fastsat frist og på den af ham foreskrevne måde skal anerkende meddelelsens modtagelse.

Stk. 2. Værnepligtige, der fejlagtigt ikke er blevet optaget i lægdsrullen sammen med deres aldersklasse, skal, såsnart dette er blevet dem bekendt, selv melde sig til optagelse i lægdsrullen hos lægdsbestyreren på det sted, hvor de bor eller opholder sig. På tilsvarende måde skal personer, der først, efter at de i stk. 1 nævnte fortegnelser for deres aldersklasse er udarbejdet, har bosat sig eller taget ophold her i landet eller er blevet værnepligt undergivet i henhold til kapitel I, straks selv melde sig til optagelse i lægdsrullen.“

Til § 13.

6) Stk. 2 affattes således:

„Flytter en værnepligtig fra et sted, hvor sessionen endnu ikke er begyndt, til et sted, hvor sessionen er afsluttet, er han pligtig til at fremstille sig for sessionen på det sted, hvor han hidtil har stået i rullen. Han kan dog også vælge at fremstille sig på et andet sted, hvor der holdes session indenfor den udskrivningskreds, han nu hører til, efter nærmere bestemmelse af chefen for denne.“

Til § 14.

7) Stk. 3 affattes således:

„De i henhold til stk. 1 forbigåede er derefter berettigede til at blive endeligt sessionsbehandlede på en ordentlig session inden udgangen af kalenderåret efter det år, i hvilket de er mødt på session. Skyldtes forbigåelsen den i stk. 1 under c) anførte grund, kan de, såfremt de fornødne bevisligheder stadig ikke er fremskaffet, dog påny forbigås til den første ordentlige session i det følgende kalenderår, på hvilken de derefter er berettigede til at blive endeligt sessionsbehandlede. For værnepligtige, der er mødt på sessionen, inden pligten hertil er indtrådt efter § 11, stk. 1, regnes de anførte frister først fra det år, i hvilket sessionsmødepligten indtræder.“

Til § 34.

8) I stk. 1, 2.—3. linie, indføjes efter ordene „optagelse i rullen,“ ordene: „for et tidsrum af 6 måneder eller derover“. I 6. linie efter ordet „mønstringsbestyrer“ erstattes punktum af semikolon, og der tilføjes: „tilsvarende anmeldelsespligt indtræder, dersom en rejse af påregnet kortere varighed forlænges udover 6 måneder.“

Til § 36.

9) Paragraffen affattes således:

„Værnepligtige, der sejler i erhvervssejlsads med fremmede nationers skibe eller med danske skibe i fart til udlandet eller til Færøerne eller Grønland, er, sålænge sejladens varer, ikke pligtige til i henhold til § 10 at melde sig til optagelse i lægdsrullen eller til i henhold til § 11 at fremstille sig for sessionen.“

Til § 37.

10) Stk. 1 affattes således:

„Værnepligtige, der omfattes af § 36, men som ellers ville have været pligtige til at møde på sessionen, skal, når de ankommer her til landet til et sted, hvor der ikke i øjeblikket afholdes session, fremstille sig til bedømmelse for en udskrivningschef, såfremt de i det pågældende år fylder mindst 21 år. Selvom de endnu ikke har nået den nævnte alder, skal de dog fremstille sig for en session, såfremt de ankommer til et sted her i landet, hvor der i øjeblikket afholdes en sådan. Sessionen skal da straks behandle dem udenfor tur.“

Til § 38.

11) Paragraffen affattes således:

„Overtrædelse af den i § 10, stk. 1, fastsatte pligt til at anerkende modtagelsen af meddelelse om optagelse i lægdsrullen straffes med bøde.“

Til § 39.

12) Stk. 1 og 2 affattes således:

„Stk. 1. Overtrædelse af de i §§ 11, 13, 14, stk. 1 og 4, og 37, stk. 1, 2. pkt., omhandlede pligter til at fremstille sig for session eller af den i § 37, stk. 1, 1. pkt., fastsatte pligt til at fremstille sig til bedømmelse for en udskrivningschef straffes med bøde eller hæfte. Sker det i krigstid eller under truende udsigt til krig, kan straffen fastsættes til fængsel indtil 2 år.

Stk. 2. Nægter en skibsfører at udlevere søfartsbogen til en værnepligtig, der i medfør af kapitel XI er forpligtet til at fremstille sig til bedømmelse for en session eller for en udskrivningschef, straffes han med bøde.“

Til § 44.

13) Paragraffen affattes således:

„Denne lov træder i kraft den 1. januar 1955, bortset fra de i §§ 10, 21 og 33 indeholdte regler, om hvis ikrafttræden der ved kgl. anordning efter indstilling af indenrigs- og boligministeren — for så vidt angår § 21 efter forhandling med forsvarsministeren — kan træffes bestemmelse.“

Anders Andersen.	Marius Buhl.	Johs. Christiansen.	Holger Eriksen.	Gideon.
Victor Gram, ordfører.	Poul Hansen (Kalundborg).	Urban Hansen.	Per Hækkerup, formand.	
Frode Jakobsen.	Arnth Jensen, næstformand.	Evald Kristensen.	Ladefoged.	Holger Larsen.
	Poul Møller.	Carsten Raft.	Reedtz-Thott.	